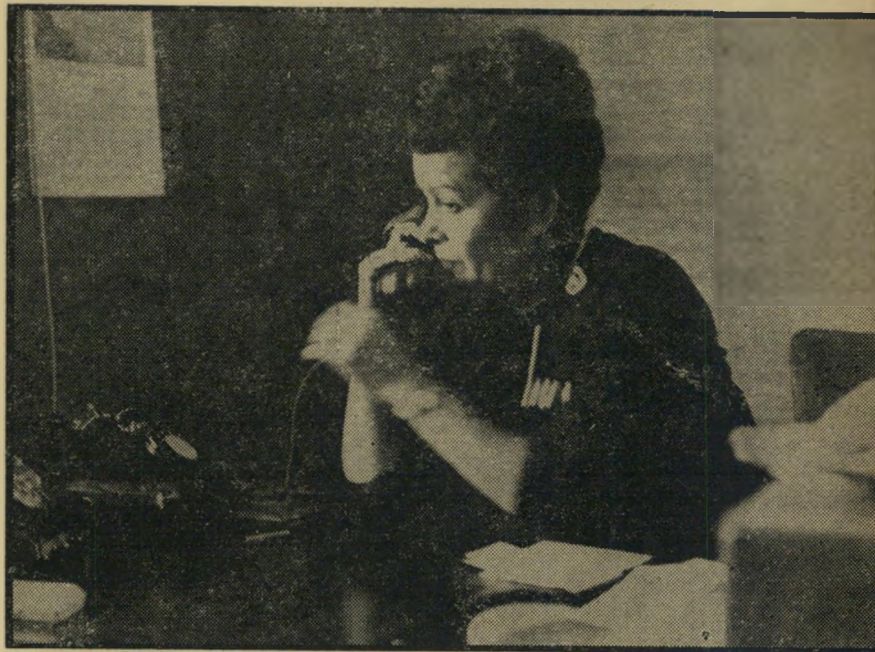

הסכרים מתלוננים: או שהאוצר יפסיד

אליו הממשלה דולרים רבים, וגורמת לכך שההיצע יעלה על הביקוש. בצורה זו, שורת היא על ערך הלירה, כי לולא כן היה כבר הדולר מגיע לחמש או שש לירות — ואולי יותר.

לפני הבחירות, עת חששו רבים מפיחות אפשרית, הזרימה הממשלה על חצי מיליון דולר ליום אל השוק השחור. במוספים כלליים של העיתונים השונים, בפניות קטנות בתחתית הגליון, התבשר הציבור שמחיר הדולר השחור קרוב עדיין לדולר הרשמי, וזה עזר ללוי אשכול ולפינתס ספיר לשמור על שלחה יחסית בשוק.

כאשר מסיבה זו או אחרת אין מספיק דולרים — קופץ מיד המחיר בלילינגלום. בקפה ונציה יודעים לספר על אותו יום מר ונמהר, שעמנואל ביטרמן חלה ב"שפעת", ולא בא בבוקר. הדולר קפץ אז ל-3.50 לירות, והיה הכרח להזעיק את גברת ביטרמן מביתה, כדי שתמלא את מקום בעלה.

הפשיטות הנדירות של המחלקה הכלכלית של המשטרה הביאו גם הן מדי פעם לעליה במחיר הדולר. השלל היה זעום לעומת ה"נזק".

כאשר מסיבה טכנית כלשהי אין דולרים בשעה עשר, מתפוררים סוכני-המישנה ב"אזור המסחרי, מרגיעים את הרוחות, ומבייחיים בשמו של הבנק דולרים תוך חצי שעה.

לדעת האוצר עזרת שיטה זו גם לשמירה על שמה הטוב של הכלכלה הישראלית ב"עולם. מאותה סיבה קנתה ממשלת ישראל בשנת 1951 את מרבית הלירות הישראליות שהוצעו למכירה בשווייץ, דבר שנתן מחיר גבוה ללירה בשוק השחור הבינלאומי וגרם הוצאה כבדה מאד לקופת המדינה בתקופת הצנע. אבל כבוד המדינה ניצל בעיני ספסרי העולם כולו.

אף כלכלן בעולם אינו בודק את הכלכלה של מדינה לפי מחיר הדולר בשוק השחור שלה. כל תלמיד בשנה ראשונה בפקולטה לכלכלה יודע, שיש להשוות את כוח הקנייה של הכסף בשוק המקומי עם השוק העולמי, וכאשר קונים בארץ סיגריות במחיר הנותן לדולר ערך של שש או שבע לירות — יודע כל אחד כי המחיר הממוצע של הדולר השחור — 3.40 לירות — הוא בלתי מציאותי.

★ ★ ★ הרווחים — קרן סודית

כלכנייה אחרים מצדיקים את מעשיה של ממשלת ישראל בטענה, כי על-ידי מכירת הדולרים סופגת הממשלה את עודפי הכסף מן השוק ומאיטה בכך את קצב האינפלציה. לדעתם מוציאה הממשלה בשיטה זו כ-100 מיליון לירות לשנה מן ה"מחזור".

אבל למעשה הפסידה הממשלה חלק ניכר מאותו סכום, על-ידי השתמטות מתשי לום מס' הכנסה ומכס, שהיא עצמה עודדה. לעומת זאת, עבור הלירות הללו, שילמה הממשלה בדולרים טובים.

כלכלנים אחרים אומרים שלממשלת ישראל יש דולרים רבים, בעוד הסר לה כסף ישראל. לכן נאלצת הממשלה למכור דולרים ולקנות לירות. לדעתם מוטב למכור את הדולרים לכל המרבה במחיר, ומותר להזיק דקק לשם כך אפילו לשוק השחור. כלכלנים אלה סותרים, כמובן, את הקודמים, שדיברו על חסימת האינפלציה.

מכל מקום, יהיו אשר יהיו נימוקיה של ממשלת ישראל, אין שום הצדקה לכך שכל העניין יתרחש במחתרת, בעזרת אנשי לילינגלום, ללא ידיעת מבקר המדינה, החשב הכללי, הכנסת, ועדת הכספים של הכנסת, והציבור. הכנסת והציבור רשאים, למשל, לדעת מה קורה ל-20 מיליון לירות בערך, אותם מרחיח האוצר מדי שנה בעיסוקות מפקדות אלה. חוסר הידיעה הוא המצמיח את השמועות האומרות שכסף זה נועד לקרן סודית, אשר אינו יודע מה טיבה ומי מפקח עליה.

השבוע, כאשר סיים העולם הזה את חקירתו ופנה לגורמים שונים בשאלות שורת, התקבלו התשובות הבאות:

- משרד האוצר: "אתם לא הראשונים שפנו אלינו בעניין זה. למשרד האוצר לא יודע כלום על כל העניין הזה."
- בנק איגוד ומנהלו ד"ר יוסף פוט:

זוכרים עדיין ימים באירופה, עת איבד הכסף את ערכו כן-לילה. אנשים אלה קרנים זהב ודולרים כדי לשמור על ערך כסף פם, מתוך אמונה מיסטית בכוחו של ה"דולר". אבל אלה הם, כאמור, אחוז קטן מאד. רוב הדולרים השחורים מגיעים ב"סוף הדרך אל חשבונות בנקים השווייצים שאינם נושאים שם כלשהו, אלא מספר. סיר דור זה אירגן בשווייץ, בין השאר, לשירות הלקוחות הבאים מארצות בהן קיים פיקוח על המטבע, כמו ישראל. שום כוח שבעור לה, ולבטח לא משטרת ישראל, לא יצליח להוציא מן הבנקים השווייצים את סוד השם המסתור מאחורי המספר.

החוק הישראלי אוסר אמנם החזקת דולרים, ומחייב גם תיירים להכריז על כמות המטבע הזר שברשותם. אך למעשה חולו שלטונות המכס בחיפה ובלוד להקפיד על כך, עתה מותר לתיירים לפתוח בארץ חשיבונות דולרים בבנקים, להכניס ולהוציא דולרים מחשבונותיהם, ואף לתת לבנקים הוראה להעביר כספים לחשבונות בנקים ב"חו"ל. רשתות הברחה של דולרים משתמשות בתיירים כדי להעביר דולרים לחשבורנות נושאי מיספרים בשווייץ. שיטה זו מונעת כל אפשרות של הוכחת הברחה.

רק במקרים בודדים מצליחה המשטרה להוכיח הברחה, וגם אז רק בשל חוסר זהירות של המבריח. כך קרה לחייר הבלגי משה זילבר בחיפה, שנעצר כחשוד בעיסקה עצומה של הברחת משאיות לישראל, ששודר רר ערב פסח בערבות גבוהה מאד. הכסף לערבות נאסף בין ידידיו של עמנואל ביטרמן, ולמחרת שיחררוו נראה התייר הבלגי בקפה ונציה בתל-אביב.

יציא מהכנס

ידימינו של עמנואל ביטרמן (שני משמאל), לאחר שהבחין בצלט העולם הזה, הוא הוציא מספחת גדולה, כיסה בה את פניו, כדי שלא יוכלו להכירו, בהעמיו פנים כי נתקף בהתקפת שגלנת חריפה.

חשוד אחר בהברחה שנעצר ושחרר ערב פסח בערבות גבוהה הוא אשר ביטרמן, מי רחוב חונו איש 17 בכני ברק, אחיו של עמנואל ביטרמן הגדול.

★ ★ ★ שער הדולר ומירות החוב

מסתבר שבממשלת ישראל, על-ידי הזרמת הדולרים לשוק השחור, מעודדת את מבריחי הוהב הלבנונים, את עוקפי ה"מכס", ומעל לכל — את מעלימי ההכנסות. איש אינו חושד בממשלה שזו היתה מטרתה המקורית.

ממשלת ישראל מתכוננת, למעשה, לשמור על מחיר בלתי מציאותי לדולר, גם בשוק השחור. מכיוון שבשוק זה נקבעים המחיריים אף ורק לפי ההיצע והביקוש, מוזימה

אשת-המכחה

במשרדי חברת ישראפינה היא הגברת שנלר, הממונה על מכירת דולרים. כאשר נתבקשה הגברת שנלר, להשיב לשאלותיהם של כתבי העולם הזה, הרימה את הטלפון כדי להזעיק את שוערי הבנק.

את המכס. לשם כך הם מבקשים מן האוצר הקצבת-מטבע קטנה ממחיר הסחורה שהם מבאים הם מציגים בפני שלטונות המכס חשבון על סכום קטן בהרבה, ומשלמים פחות מכס. כדי לשלם בכל זאת בחו"ל, את מחירה האמיתי של הסחורה, דרושים להם הדולרים השחורים. ההפרש במחיר בין

על-ידי הנושים של דויד ראנד, שפסד רגל והשאיר חובות המסתכמים במיליונים רבים. ברכישת המיגרשים ברימת גן וברכישת נווה חוף קיסריה, לא השקיעו שני השותפים אף פרוטה מכיסם, אבל הממשלה העניקה להם מעמד של מפעל מאושר, עם הלוואה של שלושה מיליון לירות.

לאחרונה הצליח ביטרמן להגיע להסכם של פשרה עם בעלי הציקים שלו, והתקבל מחדש לבורסה של אסטרופן.

הנושים של דויד ראנד נאלצו לוותר לעת עתה על רכוש החברות של ביטרמן, כי איש-ההעסקים הממולח הוכיח שאין כל קשר בינו לבין ידידו ראנד. פרשה זו עומדת להסתעף בקרוב, כאשר יגיש פרקליטו של ביטרמן תביעה נגד בנק מסויים, בדבר יהלומים שהועברו ממקום למקום ללא אישור בעליהם. עד היום לא הצליחו נושיו של ראנד למצוא בארץ אף לא כסא אחד, או שולחן אחד, השייכים לפושט-הרגל.

חברת ישראפינה, אשר במישרדה מקבל ביטרמן את האישורים להקצבת הדולרים, היא חברת-בת של בנק איגוד. הון המניות שלה מסתכם ב-25 אלף לירות, מחציתן ב"ידי בנק איגוד ומחציתן בידי חברה אמריקאית בשם טבדה, שכתובתה אינה רשומה.

בנק איגוד עצמו שייך כמעט כולו ל"בנק לאומי לישראל, ואילו בנק לאומי לישראל שייך לסוכנות היהודית, לאוצר התיישבות היהודים, ולמוסדות ציוניים שונים. למעשה מבצע הבנק את מדיניותו של ה"מנהל, ד"ר ישעיהו פורדר, היושב בין השאר גם בחצדת השרים לענייני כלכלה, אם כי אינו שר.

בנק איגוד מטפל, מאז קום המדינה, בכל עיסקות היהלומים. הוא ידוע כבנק המחוקק סכומים גדולים של דולרים מזומים, גם בעוד בנקים אחרים נוקקים לעתים לשרותו של בנק ישראל כדי לפרוע צ'קים מעל ל-20 אלף דולר.

★ ★ ★ צ'קים ישראליים בכירות

כי אדם בישראל יכול היום לקבל אישור להקצבת מטבע זר לנטיעה לחו"ל ולמטרות רבות אחרות. דולרים כאלה אפשר לקנות במחיר הרשמי בכל בנק. מדוע, אם כן, נוקקים אזרחים כה רבים לשרותי ה"יקרים והבלתי-חוקיים של השוק השחור, ובסכומים כה גדולים?

מרבית קוני הדולרים השחורים הם אנשים שאינם יכולים לגלות למשרד האוצר את אפשרויותיהם הכספיות. במילים אחרות: מלחים בריבית קצוצה, מעלימי הכנסות מ"מס' הכנסה, מבריחים למיניהם, ופושעים. אני שים אלה אינם יכולים להפקיד את כספם בבנק, או להשקיע אותו בכירות ערך. הם אינם יכולים לנצל אותו בארץ, ולכן הם מבריחים אותו לחו"ל. לשם כך דרושים להם דולרים שחורים.

סוג אחר של לקוחות הם יבואנים, ה"מייבאים שחורות ברשיון, אבל מגנים לרמות